

Marian Oliński

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ZNACZENIE FUNDUSZY STRUKTURALNYCH W ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH

1. Wstęp

Jednym z podstawowych i najważniejszych czynników rozwojowych polskich obszarów wiejskich są wielkość i stan infrastruktury technicznej znajdującej się na tych terenach. Trzeba oczywiście pamiętać, że rozwój obszarów wiejskich jest zagadnieniem bardziej złożonym, a zagospodarowanie infrastrukturalne może jedynie stanowić podstawy tego rozwoju. Spośród wielu elementów składających się na infrastrukturę obszarów wiejskich największe znaczenie przywiązuje się do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków oraz sieci drogowej (Pięceń 2002). Elementy te można traktować jako niezbędne do zamieszkania oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych na tych obszarach. Za stan oraz jakość tych elementów odpowiedzialne są jednostki samorządu terytorialnego. Największe znaczenie w zagospodarowaniu infrastrukturalnym mają gminy wiejskie; to od wielkości środków, które gminy mogą przeznaczyć na inwestycje, w głównej mierze zależy wielkość i jakość infrastruktury. Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej pojawiły się środki strukturalne pozwalające gminom wiejskim na planowanie inwestycji w większym niż dotychczas zakresie. Głównym źródłem finansowania infrastruktury na obszarach wiejskich jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Gminy wiejskie mogą korzystać ze środków funduszu pod warunkiem, że zaplanowane przez nich inwestycje mieszczą się w celach i działaniach zawartych w Zintegrowanym programie operacyjnym rozwoju regionalnego (ZPORR).

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie znaczenia funduszy strukturalnych w rozwoju infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich regionu Warmii i Mazur. Podstawą analizy były dane dotyczące wartości i rodzajów inwe-

stycji zawartych we wnioskach na dofinansowanie inwestycji składnych przez samorządy terytorialne z woj. warmińsko-mazurskiego. Dotyczyły one działania 3.1 zawartego w ZPORR.

2. Infrastruktura techniczna obszarów wiejskich Warmii i Mazur

Województwo warmińsko-mazurskie ma duże zaległości w rozwoju infrastruktury technicznej. Wszystkie miasta oraz ośrodki gminne mają zbiorowe ujęcia wody oraz wodociągową sieć rozdzielczą. Około 70% mieszkań na obszarach wiejskich jest podłączonych do sieci wodociągowej. W parze z nakładami, jakie władze regionu przeznaczają na sieć wodociągową, nie idą jednak nakłady finansowe na gospodarkę ściekową. Nie wszystkie ośrodki miejskie mają dobrze rozwiązaną gospodarkę ściekową. Dobrych rozwiązań w tym zakresie brakuje też w większości ośrodków gminnych. Tylko ok. 21% mieszkań na wsiach woj. warmińsko-mazurskiego podłączonych jest do zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Problem stanowią położone nad jeziorami ośrodki wypoczynkowe o nieuporządkowanej gospodarce ściekowej.

Zasilanie regionu energią elektryczną pochodzi głównie z zewnątrz. Na Warmii i Mazurach w elektrowniach wodnych wytwarza się niewielkie ilości energii elektrycznej.

Podstawową formą zagospodarowania odpadów stałych w regionie jest ich utylizacja na wysypiskach. Odpady stałe są gromadzone na 133 wysypiskach komunalnych oraz na 15 wysypiskach przemysłowych. System utylizacji odpadów na większości składowisk polega na składowaniu, ugniataniu i przysypywaniu śmieci warstwą ziemi.

Tereny województwa są częściowo objęte siecią gazową wysokiego ciśnienia. Zaopatrzenie w gaz ziemny na obszarach wiejskich jest znikome. Sieć gazowa dociera tylko do 51% miast i do 3% wsi.

Układ dróg w województwie zapewnia połączenia o znaczeniu regionalnym i krajowym. Sieć dróg wojewódzkich zapewnia prawidłowe połączenia wewnętrzne. Tylko ok. 21% dróg lokalnych ma twardą nawierzchnię (w kraju – 46%). Sieć dróg gminnych i powiatowych w województwie jest w złym stanie technicznym.

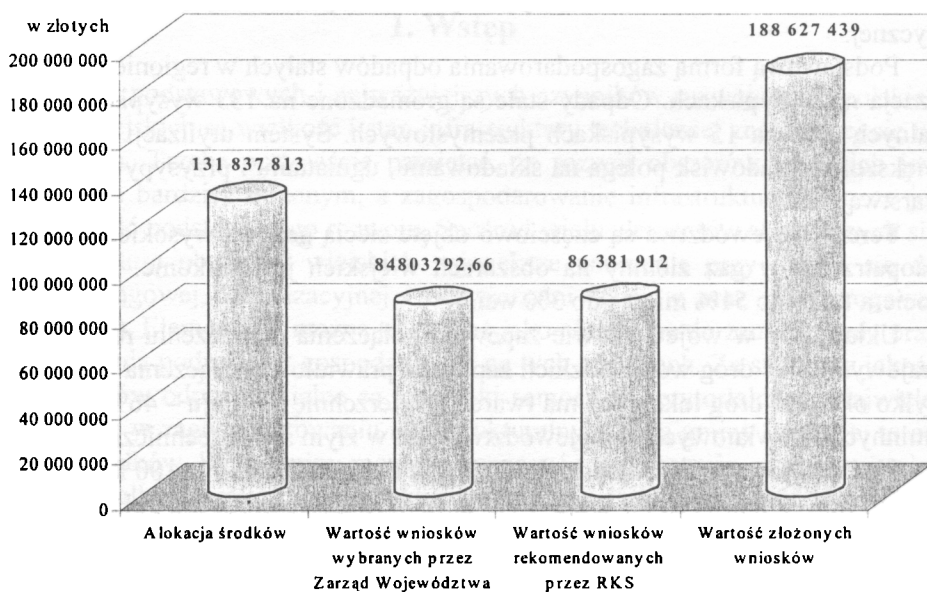
Sieć kolejowa w badanym regionie jest w dobrym stanie. Na 100 km² przypada 6,3 km linii kolejowych (w kraju – 7,1 km). Większość miast ma połączenia kolejowe. Głównym problemem województwa pod tym względem jest duża liczba nierentownych połączeń oraz brak szybkiego połączenia z Olsztyna do Warszawy.

3. Wielkość i wykorzystanie środków otrzymanych w ramach działania ZPORR w regionie Warmii i Mazur

W ramach działania programu „Obszary wiejskie” (3.1. ZPORR) na lata 2004-2006 woj. warmińsko-mazurskie otrzymało kwotę 131 837 813 zł. Stanowi to ok. 16% środków pochodzących z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, które otrzymał region Warmii i Mazur. Głównym celem inicjatywy jest przeciwdziałanie

marginalizacji społecznej i ekonomicznej obszarów wiejskich i małych miast liczących do 20 tys. mieszkańców. Celami dodatkowymi są: wzrost mobilności zawodowej mieszkańców wsi i małych miast oraz tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej. Za obszary wiejskie uznano, zgodnie z „Podstawami wsparcia wspólnoty na lata 2004-2006” przyjętymi przez Kolegium Wysokich Komisarzy KE w dniu 10 grudnia 2003 r. i przez Radę Ministrów w dniu 23 grudnia 2003 r. obszary usytuowane poza granicami administracyjnymi miast (*Zintegrowany program... 2004*).

Zainteresowanie tym działaniem wśród samorządów terytorialnych Warmii i Mazur jest bardzo duże. Na pierwszy konkurs złożono projekty na łączną sumę 188 627 438 zł (rys. 1). Wartość ta jest o prawie 50% wyższa niż środki przeznaczone na działanie przewidziane w programie. W ramach postępowania kwalifikacyjnego do finansowania przeznaczono wnioski na kwotę 84 803 292 zł. O znaczeniu, jakie samorzady przywiązują do środków pochodzących z tego działania, świadczy to, że wpłynęły 163 wnioski z 76 samorządów (na 116). Dofinansowanie otrzymał co trzeci wniosek.

Rys. 1. Wartość środków w ramach działania 3.1. ZPORR w woj. warmińsko-mazurskim

Źródło: (*Raport...*).

W ramach działania 3.1. przewiduje się realizację projektów inwestycyjnych związanych z budową lub modernizacją urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków, budową lub modernizacją urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, poprawą jakości powietrza, gospodarką odpadami, przeciwdziałaniem powodziom, budową lub modernizacją

dróg gminnych i powiatowych o znaczeniu lokalnym, kompleksowym uzbrojeniem terenu pod inwestycje, budową lub modernizacją lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej.

Wśród projektów złożonych przez samorządy przeważają inwestycje związane z budową i modernizacją infrastruktury drogowej (tab. 1). Stanowią one blisko 40% wartości wszystkich złożonych wniosków. Pozostałe grupy wniosków dotyczyły budowy i modernizacji sieci wodociągowych i kanalizacyjnych – po 21,8%. Około 15% sfinansowanych inwestycji dotyczy kompleksowego uzbrojenia terenu.

Tabela 1. Wartość i struktura inwestycji dofinansowanych w ramach działania 3.1. ZPORR

Rodzaj inwestycji	Wartość inwestycji		Wartość dofinansowania		Udział dofinansowania
	w zł	w %	w zł	w %	w %
Budowa i modernizacja sieci wodociągowej	27 143 618	23,0	18 539 002	21,8	68,3
Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków	26 560 579	22,5	18 474 469	21,8	69,6
Budowa i modernizacja dróg i mostów	44 601 374	37,8	3 336 5493	39,3	74,8
Kompleksowe uzbrojenie terenu	16 506 273	14,0	12 023 717	14,2	72,8
Budowa i modernizacja infrastruktury kultury	3 200 812	2,7	2 400 609	2,8	75,0
Razem	118 012 658	100,0	84 803 293	100	71,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wm.24.pl.

Udział środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w poszczególnych obszarach waha się od maksymalnego poziomu przyjętego w ZPORR, czyli 75% do 68,3%. Najmniejsze dofinansowanie otrzymają inwestycje na wodociągi. Wynika to z faktu, że do kosztów kwalifikowanych (podlegających dofinansowaniu) nie należą koszty przyłączy do budynków. Tak wysoki poziom dofinansowania inwestycji jest jednym z czynników podnoszących atrakcyjność ZPORR jako źródła finansowania. W większości składanych wniosków kwota dofinansowania była określona na maksymalnym pułapie wynoszącym 75% kosztów całej inwestycji.

4. Podsumowanie

Gminy wiejskie wiążą duże nadzieje ze środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, który stał się głównym źródłem finansowania inwestycji infrastrukturalnych na obszarach wiejskich. Liczba złożonych wniosków i ich wartość potwierdzają tę tezę.

W pierwszym okresie finansowania, czyli w latach 2004-2006, większość wniosków będzie dotyczyć finansowania 3 podstawowych elementów infrastruktury – wodociągów, kanalizacji oraz dróg, co wynika ze złego stanu tych elementów

infrastruktury na obszarach wiejskich Warmii i Mazur. W drugim okresie finansowania, obejmującym lata 2007-2013, większość wniosków będzie dotyczyć 2 najpilniejszych działań na rzecz poprawy rozwoju regionu (jego infrastruktury drogowej) oraz na rzecz infrastruktury związanej z ochroną środowiska (kanalizacją, oczyszczalniami ścieków, zagospodarowaniem odpadów). Dopiero po inwestycjach na te elementy infrastruktury, które wpływają bezpośrednio na warunki zamieszkania oraz rozwój przedsiębiorczości, można się spodziewać inwestycji związanych z kulturą oraz turystyką.

Literatura

- Pięćek B., *Wiejskie obszary problemowe w aspekcie infrastruktury*, [w:] *Wiejskie obszary kumulacji barier rozwojowych*, IRWiR, Warszawa 2002, s. 51-52.
- Raport z realizacji ZPORR*, biuro wdrażania projektów strukturalnych Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie.
- Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego 2004-2006. Podstawy wsparcia wspólnoty na lata 2004-2006*, Warszawa, luty 2004.

THE ROLE OF STRUCTURAL FUNDS IN THE DEVELOPMENT OF TECHNICAL INFRASTRUCTURE IN RURAL AREAS

Summary

One of the most important and fundamental growth determinants of rural areas is dimension and quality of technical infrastructure. The main source of financial support in rural areas is the European Regional Development Fund. The rural communes may use this fund only under the circumstances which qualify the proposed investments under the activities and objectives enclosed in the Integrated Regional Operational Programme.